

ДИРЕКТИВА (ЕУ) 2016/343 НА ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ И НА СОВЕТОТ

од 9 март 2016 година

за зајакнување на одредени аспекти од презумпцијата на невиност и правото на присуство на судењето во кривична постапка

ЕВРОПСКИОТ ПАРЛАМЕНТ И СОВЕТОТ НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА,

имајќи го предвид Договорот за функционирањето на Европската Унија, а особено точка (б) од член 82(2) од истиот,

имајќи го предвид предлогот на Европската комисија,

по пренос на нацрт-законодавниот акт до националните парламенти,

имајќи го предвид мислењето на Европскиот економски и социјален комитет ⁽¹⁾,

по консултации со Комитетот на регионите,

во согласност со вообичаената законодавна постапка ⁽²⁾,

со оглед на тоа што:

- (1) Презумпцијата на невиност и правото на правично судење се утврдени во член 47 и член 48 од Повелбата за фундаментални права на Европската Унија („Повелбата“), член 6 од Европската конвенција за заштита на човековите права и фундаменталните слободи (ЕКЧП), член 14 од Меѓународниот пакт за граѓански и политички права (МПГПП) и член 11 од Универзалната декларација за човекови права.
- (2) Унијата ја постави целта за одржување и развој на областа на слободата, безбедноста и правдата. Во согласност со заклучоците на претседателството од седницата на Европскиот совет, спроведена во Тампере на 15 и 16 октомври 1999 година, а особено точка (33) од нив, зголеменото меѓусебно признавање на пресудите и другите судски одлуки и потребното приближување на законодавството би им ја олесниле соработката помеѓу надлежните органи и судската заштита на индивидуалните права. Затоа, принципот на меѓусебно признавање треба да стане камен-темелник на судската соработка во граѓанските и кривичните прашања во рамките на Унијата.
- (3) Во согласност со Договорот за функционирањето на Европската Унија (ДФЕУ), судската соработка во кривичните прашања во Унијата се заснова на принципот на меѓусебно признавање на пресудите и другите судски одлуки.
- (4) Спроведувањето на овој принцип подразбира дека земјите членки имаат взаемна доверба во нивните системи за кривична правда. Степенот на принципот на меѓусебно признавање зависи од бројни фактори кои вклучуваат механизми за заштита на правата на осомничените и обвинетите лица и заеднички минимални стандарди потребни за олеснување на спроведувањето на тоа начело.

¹ Сл. весник С 226, 16.7.2014 година, стр. 63.

² Став на Европскиот парламент од 20 јануари 2016 година (сè уште не е објавен во Службениот весник) и Одлука на Советот од 12 февруари 2016 година.

- (5) Иако земјите членки се страни на ЕКЧП и МПГПП, искуството покажало дека овој факт сам по себе не обезбедува доволен степен на доверба во кривично-правните системи на другите земји членки.
- (6) На 30 ноември 2009 година, Советот донесе Резолуција за патоказот за зајакнување на процедуралните права на осомничените или обвинетите лица во кривичната постапка ⁽¹⁾ („Патоказот“). Како дел од фазен пристап, во Патоказот се повикува на донесување на мерки во однос на правото на преведување и толкување (мерка А), правото на информации за правата и обвиненијата (мерка Б), правото на правен совет и правна помош (мерка В), правото на контакт со роднини, работодавци и конзуларни органи (мерка Г), како и за специјални заштитни мерки за осомничени или обвинети лица кои се во ранлива положба (мерка Д).
- (7) На 11 декември 2009 година, Европскиот совет го поздравил Патоказот и го вклучил во Стокхолмската програма насловена „Отворена и безбедна Европа која им служи на граѓаните и ги заштитува“ ⁽²⁾ (точка 2.4). Европскиот совет истакнал дека Патоказот не е целосен и ја повика Комисијата да ги разгледа дополнителните елементи на минималните процедурални права за осомничените и обвинетите лица, како и да направи проценка на потребата од решавање на други прашања, како што е презумпцијата на невиност, за да се промовира подобра соработка во оваа област.
- (8) До овој момент, во согласност со Патоказот, донесени се три мерки за процедуралните права во кривичната постапка, имено Директивите 2010/64/ЕУ ⁽³⁾, 2012/13/ЕУ ⁽⁴⁾ и 2013/48/ЕУ ⁽⁵⁾ на Европскиот парламент и на Советот.
- (9) Целта на оваа директива е да се зајакне правото на правично судење во кривичните постапки преку утврдување на заеднички минимални правила во врска со одредени аспекти на презумпцијата на невиност и правото на присуство на судењето.
- (10) Со утврдувањето на заеднички минимални правила за заштитата на процедуралните права на осомничените или обвинетите лица, оваа директива има за цел да ја зајакне меѓусебната доверба на земјите членки во нивните кривично-правни системи и на тој начин да се олесни меѓусебното признавање на одлуките во кривичните прашања. Овие заеднички минимални правила, исто така, може да ги отстранат пречките за слободно движење на граѓаните во рамки на територијата на земјите членки.

1 Сл. весник С 295, 4.12.2009 година, стр. 1.

2 Сл. весник С 115, 4.5.2010 година, стр. 1.

3 Директива 2010/64/ЕУ на Европскиот парламент и на Советот од 20 октомври 2010 година за правото на толкување и преведување во кривичната постапка (Сл. весник L 280, 26.10.2010 година, стр. 1).

4 Директива 2012/13/ЕУ на Европскиот парламент и на Советот од 22 мај 2012 година за правото на информирање во кривичната постапка (Сл. весник L 142, 1.6.2012 година, стр. 1).

5 Директива 2013/48/ЕУ на Европскиот парламент и на Советот од 22 октомври 2013 година за правото на пристап до адвокат во кривични постапки и во постапките засновани на европскиот налог за апсење, како и за правото за известување на трета страна во случај на лишување од слобода и за комуникација со трети лица и со конзуларни органи додека трае лишувањето од слобода (Сл. весник L 294, 6.11.2013 година, стр.1).

- (11) Оваа директива треба да се применува само во однос на кривичните постапки, во согласност со толкувањето на Судот на Европската Унија (Судот), без да биде во спротивност со судската пракса на Европскиот суд за човекови права. Оваа директива не треба да се применува за граѓански или управни постапки, вклучително и кога таквите постапки можат да доведат до наметнување на санкции, како што се постапки поврзани со конкуренцијата, трговијата, финансиските услуги, патниот сообраќај, даноците или зголемените даночни стапки и истрагите спроведени од страна на управните органи во врска со овие постапки.
- (12) Оваа директива треба да се применува на физички лица кои се осомничени или обвинети во кривична постапка. Таа треба да се применува од моментот во кој лицето е осомничено или обвинето за сторено кривично дело или за наводното кривично дело и затоа дури пред лицето да биде информирано од надлежните органи на земјата членка со официјално известување или на друг начин, дека е осомничено или обвинето лице. Оваа директива треба да се применува во сите фази на кривичната постапка сè додека одлуката за конечно определување на тоа дали осомниченото или обвинетото лице сторило кривично дело не стане конечна. Правните дејствија и правните лекови кои се на располагање само по донесување на конечна одлука, вклучувајќи ги и дејствијата пред Европскиот суд за човекови права, не треба да спаѓаат во доменот на оваа директива.
- (13) Оваа директива ги признава различните потреби и нивоа на заштита на некои аспекти од презумпцијата на невиност во однос на физичките и правните лица. Што се однесува до физичките лица, оваа заштита се рефлектира во добро воспоставена судска пракса на Европскиот суд за човекови права. Судот на Европската Унија, сепак, призна дека правата кои произлегуваат од презумпцијата на невиност не се применуваат на правните лица на истиот начин како и на физичките лица.
- (14) Во сегашната фаза на развој на националното право и судската пракса на национално ниво и на ниво на Унијата, премногу е рано да се создава правна рамка на ниво на Унијата за презумпцијата на невиност во однос на правните лица. Затоа, оваа директива не треба да се применува на правни лица. Ова не треба да биде во спротивност со примената на презумпцијата на невиност во однос на правните лица, како што е утврдено особено во ЕКЧП и во толкувањето од Европскиот суд за човекови права и од Судот на правдата.
- (15) Презумпцијата на невиност во однос на правните лица треба да се обезбеди од постоечките законски заштитни мерки и од судската пракса, чиј развој треба да утврди дали се потребни дејствија на Унијата.
- (16) Презумпцијата на невиност би била прекршена ако во јавните изјави на јавните органи или во судските одлуки, различни од одлуките во врска со вината, осомниченото или обвинетото лице е претставено како виновно, сè додека неговата вина не биде утврдена во согласност со законот. Таквите изјави и судски пресуди не треба да даваат впечаток дека тоа лице е виновно. Ова не треба да биде во спротивност со активностите на судското гонење, кои имаат за цел да ја докажат вината на осомниченото или обвинетото лице, како што обвинението и без да е во спротивност со

судските одлуки, како резултат на кои условната казна стапува на сила, под услов да се почитуваат правата на одбрана. Ова, исто така, не треба да биде во спротивност со привремените одлуки од процедурална природа кои се донесени од судски или други надлежни органи и кои се темелат на сомневање или елементи на инкриминирачки докази, како што се одлуките за притвор, под услов таквите одлуки да не се повикуваат на осомниченото или обвинетото како виновно. Пред да биде донесена привремена одлука од процедурална природа, надлежниот орган треба прво да се увери дека постојат доволно елементи на инкриминирачки докази против осомниченото или обвинетото лице, за да биде оправдана соодветната одлука, а одлуката би можела да содржи упатување на овие елементи.

- (17) Поимот „јавни изјави од јавни органи“ треба да значи секоја изјава која се однесува на кривично дело и која произлегува од орган кој е вклучен во кривичната постапка во врска со тоа кривично дело, како што се судските органи, полицијата и други органи за спроведување на законите или од друг јавен орган, како што се министри или други јавни службеници, при што се подразбира дека тоа не е во спротивност со националното право за имунитет.
- (18) Обврската со која осомничените или обвинетите лица не се наведуваат како виновни, не треба да ги спречува јавните органи да ги шират информациите за кривичните постапки во јавноста, кога тоа се бара исклучително од причини поврзани со кривичните истраги, на пример кога се објавува видео материјал и кога јавноста се повикува да помогне во идентификацијата на наводниот сторител на делото или поради јавен интерес, на пример, кога жителите на одредено подрачје, погодени од наводниот еколошки криминал, од безбедносни причини им се обезбедуваат информации или кога обвинителството или друг надлежен орган обезбедува објективни информации за состојбата на кривичната постапка, за да спречи нарушување на јавниот ред. Употребата на овие причини, треба да биде ограничена на случаи каде што тоа би било оправдано и пропорционално, имајќи ги предвид сите интереси. Во секој случај, начинот и контекстот во кој се шират информациите не треба да создаваат впечаток дека лицето е виновно пред неговата вина да биде докажана во согласност со законот.
- (19) Земјите членки треба да преземат соодветни мерки за да обезбедат дека при обезбедувањето на информации на медиумите, јавните органи не го наведуваат осомниченото или обвинетото лице како виновно, сè додека неговата вина не биде докажана во согласност со законот. За таа цел, земјите членки треба да ги информираат јавните органи во врска со значењето на соодветно почитување на презумпцијата на невиност, при обезбедување или откривање информации на медиумите. Ова не треба да влијае врз одредбите на националниот закон за заштита на слободата на печатот и другите медиуми.
- (20) Надлежните органи треба да се воздржат од претставување на осомничените или обвинетите лица како виновни во судот или пред јавноста, преку употреба на мерки за физичко ограничување, како што се лисици, стаклени кафези, кафези и окови, освен ако употребата на овие мерки е потребна од причини кои се специфични за случајот, или во врска со безбедноста, вклучително и со цел попречување на осомничените или обвинетите лица да

се повредуваат самите себе или да им наштетат на други лица или да го оштетат имотот, или со попречување на осомничените или обвинетите лица да избегаат или да воспостават контакт со трети лица, како што се сведоци или жртви. Можноста за спроведување на мерки за физичко ограничување не значи дека надлежните органи треба да донесат официјална одлука за користењето на таквите мерки.

- (21) Кога е можно, надлежните органи, исто така, треба да се воздржат од претставување на осомниченото или обвинетото лице во судот или пред јавноста во затворска облека, за да не се создава впечаток дека лицето е виновно.
- (22) Товарот на докажување на вината на осомничените или обвинетите лица се носи од обвинението и секое сомневање треба да биде во корист на осомниченото или обвинетото лице. Презумпцијата на невиност би била прекршена, ако товарот на докажувањето се префрлило од обвинението кон одбраната, без да е во спротивност со надлежностите на судот според службена должност за утврдување на факти и независноста на судството при вршење на проценка за вината на осомниченото или обвинетото лице, како и користењето на фактички или правни пресуди во врска со кривичната одговорност на осомниченото лице или обвинетото лице. Овие претпоставки треба да бидат во разумни граници, земајќи ја предвид важноста на прашањето и да се задржат правата на одбрана, а употребените средства треба да бидат разумно пропорционални за постигнување на легитимната цел. Таквите претпоставки треба да бидат укинати и во секој случај треба да се користат само ако се почитуваат правата на одбрана.
- (23) Во различни земји членки не само обвинителството, но и судиите и надлежните судови се одговорни за барање на инкриминирачки и ослободувачки докази. Земјите членки чии системи не се базираат на акузаторен систем, треба да можат да го задржат сегашниот систем, под услов тој да биде во согласност со оваа директива и со другите релевантни одредби од правото на Унијата и меѓународното право.
- (24) Правото на бранење со молчење претставува важен аспект од презумпцијата на невиност и треба да служи како заштита од самообвинување.
- (25) Правото на лицата да не се изложуваат самите на кривично гонење, е исто така важен аспект на презумпцијата за невиност. Врз осомничените или обвинетите лица не треба да се врши притисок, кога од нив се бара да дадат изјава или да одговорат на прашања, да достават докази или документи или да обезбедат информации кои би можеле да доведат до самообвинување.
- (26) Правото да се молчи и правото на лицата да не се самообвинуваат, треба да се применуваат во однос на прашањата поврзани со кривичното дело, во чие извршување лицето е осомничено или обвинето, а не во однос на прашањата поврзани со утврдување на идентитетот на осомниченото или обвинетото лице.
- (27) Правото на молчење и правото на лицата да не се самообвинуваат, подразбира дека надлежните органи не треба да ги присилат осомничените или обвинетите лица да обезбедат информации, ако тие не сакаат тоа да го сторат. За да се утврди дали правото да се молчи или правото на лицата да не се самообвинуваат е прекршено, треба да се земе предвид толкувањето

на Европскиот суд за човекови права на правото на правично судење според ЕКЧП.

- (28) Остварувањето на правото на молчење или на правото на лицата да не се самообвинуваат, не треба да се користи против осомниченото или обвинетото лице и остварувањето на ова право не треба само по себе да се смета за доказ дека засегнатото лице го извршило предметното кривично дело. Ова не треба да биде во спротивност со националните правила за проценка на доказите од страна на судовите или судиите, под услов да се почитуваат правата на одбрана.
- (29) Остварувањето на правото на лицата да не се самообвинуваат, не треба да ги спречува надлежните органи при собирањето на докази кои можат да се добијат по легитимен начин од осомниченото или обвинетото лице преку користење на законски овластувања за присилба и кои постојат независно од волјата на осомниченото или обвинетото лице како материјали добиени врз основа на наредба, материјали во однос на кои има законска обврска да бидат приведени и предадени по барање, примероци од здивот, крвта и урината и телесни ткива заради вршење на ДНК-тестови.
- (30) При полесни прекршоци, како на пример мали прекршоци во сообраќајот, правото на молчење и правото на лицата да не се самообвинуваат, не треба да ги попречуваат земјите членки да одлучат дека водењето на постапките или одредени фази од нив, може да се одвива во писмена форма или без испитување на осомниченото или обвинетото лице од страна на надлежните органи во врска со засегнатото кривично дело, под услов да се почитува правото на правично судење.
- (31) Земјите членки треба да размислат за можноста да обезбедат кога на осомничените или обвинетите лица им се обезбедуваат информации за правата наведени во член 3 од Директивата 2012/13/ЕУ, тие исто така да добиваат информации за правото на лицата да не се самообвинуваат, како што тоа се применува во согласност со националното право во согласност со оваа директива.
- (32) Земјите членки треба да размислат за можноста да се обезбеди дека кога на осомничените или обвинетите лица им се обезбедува Декларација за правата според член 4 од Директивата 2012/13/ЕУ, оваа декларација за правата исто така содржи информации за правото на лицата да не се самообвинуваат, како што тоа се применува според националното право во согласност со оваа директива.
- (33) Правото на правично судење е едно од основните начела на едно демократско општество. Правото на осомничените и обвинетите лица да присуствуваат на судењето се заснова на тоа право и треба да се обезбеди во целата Унија.
- (34) Кога осомничените или обвинетите лица, немаат можност да присуствуваат на судењето поради причини кои се надвор од нивна контрола, тие треба да можат да побараат нов датум за судење во рокот предвиден со националното право.
- (35) Правото на осомничените и обвинетите лица да присуствуваат на судењето не е апсолутно. Во одредени околности, осомничените или обвинетите лица треба да бидат способни, експлицитно или премолчено, но јасно да се

откажат од ова право.

- (36) Во одредени околности, би требало да биде можно да се донесе одлука за вината или невиноста на осомниченото или обвинетото лице, дури и ако засегнатото лице не е присутно на судењето. Ова може да биде случај кога осомниченото или обвинетото лице било навремено информирано за судењето и за последиците од отсуството, но сепак лицето не се појавило. Известувањето на осомниченото или обвинетото лице за судењето треба да значи дека осомниченото или обвинетото лице е лично повикано или е официјално информирано, со други средства, за датумот и местото на судењето на начин кој му овозможува да биде информирано за судењето. Известувањето на осомниченото или обвинетото лице за последиците од отсуството, особено треба да значи дека лицето е информирано за тоа дека одлуката може да биде изречена, ако тоа не се појави на судењето.
- (37) Треба да биде возможно да се одржи судење кое може да резултира со донесување на одлука за вината или невиноста во отсуство на осомниченото или обвинетото лице, ако тоа лице било информирано за судењето и ако овластил адвокат избран од самото лице или назначен од државата да го застапува на судењето и кој го претставувал осомниченото или обвинетото лице.
- (38) При разгледување на прашањето дали начинот на обезбедување на информациите е доволен за да обезбеди дека лицето е запознаено за судењето, треба кога е соодветно, да се посвети особено внимание на напорите кои јавните органи ги направиле за да го информираат засегнатото лице, и на напорите што ги направило засегнатото лице за да ги добие информациите кои се наменети за него.
- (39) Кога земјите членки предвидуваат можност за спроведување на судење во отсуство на осомниченото или обвинетото лице, но условите за донесување на одлука во отсуство на одредено осомничено или обвинето лице не се исполнети, бидејќи локацијата на осомниченото или обвинетото лице не можела да биде откриена иако биле вложени разумни напори, на пример, бидејќи лицето било во бегство или се криело, сепак треба да постои можност да се донесе одлука во отсуство на осомниченото или обвинетото лице и да се спроведе таа одлука. Во таков случај, земјите членки треба да обезбедат дека при информирањето на осомниченото или обвинетото лице за одлуката, особено кога лицето е затворено, тоа треба да биде информирано и за можноста да поднесе жалба на одлуката и за правото на нов судски процес или друго средство за правна заштита. Овие информации треба да бидат дадени во писмена форма. Информациите може да се достават и усно, под услов фактот за обезбедување на информациите да се евидентираат во согласност со постапката за снимање според националниот закон.
- (40) На надлежните органи во земјите членки треба да им биде дадена можност привремено да го отстранат осомниченото или обвинетото лице од судењето, кога тоа е во интерес на обезбедување на правилно спроведување на кривичната постапка. Ова, на пример, може да биде случај кога осомниченото или обвинетото лице го нарушува редот за време на сослушувањето и треба да биде изведено од судницата по наредба на судијата, или кога се чини дека присуството на осомниченото или обвинетото лице го попречува соодветното сослушување на сведок.

- (41) Правото на учество во судењето може да се оствари само ако се одржуваат едно или повеќе судски сослушувања. Ова значи дека правото на учество во судењето не може да се примени ако применливите национални процедурални правила не предвидуваат судски сослушувања. Овие национални правила треба да се во согласност со Повелбата и ЕКЧП, според толкувањето од Судот на Европската Унија и Европскиот суд за човекови права, особено во однос на правото на правично судење. Ова е случај, на пример, кога постапките се спроведуваат на поедноставен начин, во целост или делумно, по писмена постапка или без сослушување.
- (42) Земјите членки треба да обезбедат дека при спроведувањето на оваа директива, а особено во однос на правото на лицата да присуствуваат на судењето и правото на нов судски процес, треба да се земат предвид посебните потреби на ранливите лица. Во согласност со препораката на Комисијата од 27 ноември 2013 година за процедуралните заштитни мерки за ранливи лица кои се осомничени или обвинети во кривична постапка ⁽¹⁾, за ранливи осомничени или обвинети лица треба да се сметаат сите осомничени или обвинети лица кои не се во можност да разберат или ефикасно да учествуваат во кривичната постапка поради нивната возраст, ментална или физичка состојба или каква било попреченост.
- (43) Децата се ранливи и треба да им се обезбеди посебен степен на заштита. Затоа, треба да се утврдат одредени процедурални заштитни мерки во однос на некои од правата што се предвидени со оваа директива.
- (44) Принципот на ефективност на правото на Унијата бара од земјите членки да воспостават соодветни и ефективни правни лекови во случај на повреда на правата што им се доделени на поединци во согласност со правото на Унијата. Ефективниот правен лек кој е достапен во случај на повреда на некое од правата утврдени во оваа директива треба да има, колку што е можно, таков ефект што ги става осомничените или обвинетите лица во истата положба во која би се наоѓале самите, ако не е сторено прекршување, со цел да се заштити правото на правично судење и правата на одбрана.
- (45) При проценката на изјавите дадени од осомничените или обвинетите лица или на доказите собрани во прекршување на правото на лицата да молчат или на нивното право да не се самообвинуваат, судовите и судиите треба да ги почитуваат правата на заштита и правичноста на постапката. Во овој контекст, треба да се земе предвид судската пракса на Европскиот суд за човекови права, според кој приемот на изјавите добиени како резултат на тортура или друго малтретирање со прекршување на член 3 од ЕКЧП како доказ за утврдување на релевантните факти во кривичната постапка би ја отежнале постапката како целина. Во согласност со Конвенцијата на ОН против тортура и друго сурово, нечовечно, или понижувачко постапување или казнување, сите изјави за кои е утврдено дека се добиени преку тортура, не треба да се користат како доказ во постапките, освен против лицата обвинети за тортура како доказ дека таквата изјава е дадена.
- (46) Со цел да се следи и оценува ефикасноста на оваа директива, земјите членки треба да ги испраќаат достапните податоци на Комисијата во врска

¹ Сл. весник С 378, 24.12.2013 година, стр. 8.

со спроведувањето на правата утврдени во оваа директива. Таквите информации би можеле да вклучуваат евиденција од страна на органите за спроведување на законите и судските органи во однос на правните лекови кои се применуваат при прекршување на кој било од аспектите на презумпцијата на невиност опфатени со оваа директива, или правото на лицата да присуствуваат на судењето.

- (47) Оваа директива ги утврдува фундаменталните права и начела признати во Повелбата и ЕКЧП, вклучувајќи ја забраната на тортура и на нечовечно или понижувачко постапување, правото на слобода и безбедност, почитувањето на приватниот и семејниот живот, правото на интегритетот на личноста, правата на детето, интеграцијата на лицата со попреченост, правото на ефикасен правен лек и на правично судење, презумпцијата на невиност и правото на одбрана. Поконкретно, треба да се земе предвид член 6 од Договорот за Европската Унија (ДЕУ), според кој Унијата ги признава правата, слободите и принципите утврдени со Повелбата, и според кој фундаменталните права кои се гарантирани од ЕКЧП и кои произлегуваат од уставните традиции заеднички за земјите членки, треба да претставуваат општи принципи на правото на Унијата.
- (48) Бидејќи оваа директива утврдува минимални правила, земјите членки треба да бидат во можност да ги прошират правата утврдени со оваа директива со цел да обезбедат повисоко ниво на заштита. Нивото на заштита утврдено од земјите членки, никогаш не треба да падне под стандардите утврдени со Повелбата или во ЕКЧП, според толкувањето на Судот на Европската Унија и на Европскиот суд за човекови права.
- (49) Доколку целите на оваа директива, односно утврдување на заеднички минимални правила за одредени аспекти на презумпцијата на невиност и за правото на лицата да присуствуваат на судењето во кривичната постапка, не можат да бидат постигнати во доволна мера од земјите членки и затоа заради обемот и нејзините ефекти можат подобро да се постигнат на ниво на Унијата, Унијата може да донесе мерки, во согласност со принципот на супсидијарност, како што е утврдено во член 5 од ДЕУ. Во согласност со начелото на пропорционалност, како што е утврдено во тој член, оваа директива не го надминува неопходното за постигнување на овие цели.
- (50) Во согласност со членови 1 и 2 од Протоколот бр. 21 за ставот на Обединетото Кралство и Ирска во однос на областа на слобода, безбедност и правда, приложен кон ДЕУ и ДФЕУ, и без да е во спротивност со член 4 од наведениот протокол, овие земји членки не учествуваат во донесувањето на оваа директива и затоа не се обврзани со неа или не се предмет на нејзина примена.
- (51) Во согласност со членовите 1 и 2 од Протоколот бр. 22 за ставот на Данска, приложен кон ДЕУ и ДФЕУ, Данска не учествува во донесувањето на оваа директива и затоа не е обврзана со неа и не подлежи на нејзина примена.

ЈА ДОНЕСОА ОВАА ДИРЕКТИВА:

ПОГЛАВЈЕ 1

ПРЕДМЕТ И ОПСЕГ

Член 1

Предмет

Со оваа директива се утврдуваат заеднички минимални правила за:

- (а) одредени аспекти на презумпцијата на невиност во кривичната постапка;
- (б) правото на лицата да присуствуваат на судењето во кривичната постапка.

Член 2

Опсег

Оваа директива се применува на физички лица кои се осомничени или обвинети во кривична постапка. Таа се применува во сите фази на кривичната постапка, од моментот во кој лицето е осомничено или обвинето за сторено кривично дело или за наводното кривично дело сè додека одлуката за конечно определување на тоа дали осомниченото или обвинетото лице сторило кривично дело не стане конечна.

ПОГЛАВЈЕ 2

ПРЕЗУМПЦИЈА ЗА НЕВИНОСТ

Член 3

Презумпција за невиност

Земјите членки осигуруваат дека осомничените и обвинетите лица се сметаат за невини сè додека не се докаже нивната вина во согласност со законот.

Член 4

Јавно упатување на вината

1. Земјите членки ги преземаат неопходните мерки за да обезбедат дека, додека вината на осомниченото или обвинетото лице не биде докажана во согласност со законот, овие лица не се претставуваат како виновни во јавни изјави од страна на јавните органи и во судски одлуки, различни од одлуките во врска со прашањето за вината. Ова не е во спротивност со актите на обвинението, кои имаат за цел да ја докажат вината на осомниченото или обвинетото лице и прелиминарните одлуки од процедурална природа кои се донесени од судските или други надлежни органи и се базираат на сомневање или инкриминирачки докази.

2. Земјите членки обезбедуваат дека се достапни соодветни мерки во случај на прекршување на обврската утврдена во став 1 од овој член, да не се претставуваат осомничените или обвинетите лица како виновни, во согласност со оваа директива, а особено со член 10.

3. Обврската утврдена во став 1 со која осомничените или обвинетите лица не треба бидат претставувани како виновни, не ги попречува јавните органи да објавуваат информации за кривичната постапка, кога тоа е строго неопходно од причини поврзани со кривичната истрага, или од јавниот интерес.

Член 5

Претставување на осомничени и обвинети лица

1. Земјите членки преземаат соодветни мерки за да обезбедат дека осомничените и обвинетите лица не се претставувани како виновни, во судот или во јавноста, преку употреба на мерки за физичко задржување.

2. Став 1 не ги спречува земјите членки да применуваат мерки за физичко задржување кои се потребни за конкретни случаи поврзани со безбедноста или за да се спречи осомниченото или обвинетото лице да избега или да воспостави контакт со трети лица.

Член 6

Товар на докажување

1. Земјите членки обезбедуваат дека обвинението го носи товарот на докажување на вината на осомничените или обвинетите лица. Ова не е во спротивност на обврската на судијата или на надлежниот суд да побара инкриминирачки и ослободителни докази, како и правото на одбраната да поднесува докази во согласност со применливото национално право.

2. Земјите членки обезбедуваат дека секое сомневање за вината е во корист на осомниченото или обвинетото лице, вклучително и кога судот ја проценува можноста за пуштање во слобода на засегнатото лице.

Член 7

Право на лицата да молчат и да не се самообвинуваат

1. Земјите членки обезбедуваат дека осомничените и обвинетите лица имаат право да молчат во врска со кривичното дело за чие извршување се осомничени или обвинети.
2. Земјите членки обезбедуваат дека осомничените и обвинетите лица имаат право да не се самообвинуваат.
3. Остварувањето на правото на лицата да не се самообвинуваат не ги спречува надлежните органи да соберат докази, кои можат да бидат легално добиени со користење на законски овластувања за присилба и кои постојат независно од волјата на осомничените или обвинетите лица.
4. Земјите членки можат да им дозволат на своите судски органи да ја земат предвид соработката на осомничените или обвинетите лица, при донесување на пресуда.
5. Остварувањето на правото на осомничените или обвинетите лица да молчат и на нивното право да не се самообвинуваат, не може да се користи против нив и не може да се смета за доказ дека тие го сториле предметното кривично дело.
6. Овој член не ги спречува земјите членки да одлучат дека во однос на полесни прекршоци, водењето на постапките или одредени фази од нив, може да се одржи писмено или без испитување на осомниченото или обвинетото лице од надлежните органи во врска со стореното дело, под услов да се почитува правото на правично судење.

ПОГЛАВЈЕ 3

ПРАВО НА УЧЕСТВО НА СУДЕЊЕТО

Член 8

Право на учество на судењето

1. Земјите членки обезбедуваат дека осомничените и обвинетите лица имаат право да присуствуваат на своето судење.
2. Земјите членки може да предвидат дека судењето во кое може да биде донесена одлука за вината или невиноста на осомниченото или обвинетото лице, може да се одржи во негово отсуство, под услов дека:
 - (а) осомниченото или обвинетото лице било известно навремено за судењето и за последиците од неговото отсуство; или
 - (б) осомниченото или обвинетото лице, откако било известно за судењето, е застапувано од овластен адвокат кој е назначен или од осомниченото или обвинетото лице или од државата.
3. Одлуката која е донесена во согласност со став 2 може да биде спроведена против засегнатото осомничено или обвинето лице.
4. Кога земјите членки дозволуваат можност за спроведување на судење во отсуство на осомниченото или обвинетото лице, но надлежните органи не се во состојба да ги исполнат условите утврдени во став 2 од овој член, бидејќи локацијата на осомниченото или обвинетото лице не можела да биде откриена иако биле вложени разумни напори, земјите членки можат да предвидат дека

одлуката може да биде донесена и спроведена. Во таков случај, земјите членки обезбедуваат дека при информирањето на осомничените или обвинетите лице за одлуката, особено кога лицето е затворено, тие треба да бидат информирани и за можноста да поднесат жалба на одлуката и за нивното право на нов судски процес или на друг правен лек, во согласност со член 9.

5. Овој член не е во спротивност со националните правила според кои се предвидува можност за судијата или надлежниот суд привремено да го отстрани осомниченото или обвинетото лице од судењето, кога тоа е потребно во интерес на обезбедување на правилно спроведување на кривичната постапка, под услов да се почитуваат правата на одбраната.

6. Овој член не е во спротивност со националните правила според кои се предвидува дека постапката или одредени фази од неа се спроведени во писмена форма, под услов да биде исполнето правото на правично судење.

Член 9

Право на нов судски процес

Земјите членки обезбедуваат дека кога осомничените или обвинетите лица не присуствувале на своето судењето и кога не биле исполнети условите утврдени во член 8(2), тие имаат право на нов судски процес или на друг правен лек, што овозможува ново утврдување на суштината на судскиот предмет, вклучувајќи и испитување на нови докази, и што би можело да доведе до изменување на првичната одлука. Во тој поглед, земјите членки обезбедуваат дека осомниченото или обвинетото лице има право да присуствува, ефикасно да учествува во согласност со постапките според националното право и да го користи правото на одбрана.

ПОГЛАВЈЕ 4

ОПШТИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 10

Правни лекови

1. Земјите членки обезбедуваат дека осомничените и обвинетите лица имаат ефикасни правни лекови, во случај кога нивните права се нарушени според оваа директива.

2. Без да е во спротивност со националните правила и системите за прифатливост на доказите, земјите членки обезбедуваат дека при оценувањето на изјавите дадени од осомничените или обвинетите лица, или на доказите добиени при прекршување на правото на овие лица да молчат или на нивното право да не се самообвинуваат, се почитуваат правата на одбрана и правдата на постапките.

Член 11

Собирање на податоци

До 1 април 2020 година, а потоа на секои три години, земјите членки ги испраќаат до Комисијата достапните податоци кои покажуваат како биле спроведени правата утврдени во оваа директива.

Член 12

Извештај

До 1 април 2021 година, Комисијата доставува извештај до Европскиот парламент и до Советот за спроведувањето на оваа директива.

Член 13

Неотстапување

Ништо во оваа директива не се толкува како ограничување или отстапување од кои било права и процедурални заштитни мерки предвидени според Повелбата, ЕКЧП или други релевантни одредби на меѓународното право или правото на која било земја членка која обезбедува повисоко ниво на заштита.

Член 14

Транспонирање

1. Земјите членки ги донесуваат законите, регулативите и административните одредби неопходни за усогласување со оваа директива до 1 април 2018 година. Тие веднаш ја известуваат Комисијата за тоа.

Кога земјите членки ги донесуваат овие мерки, тие содржат упатување кон оваа директива или се придружени со такво упатување при нивното официјално објавување. Начините на такво упатување ги утврдуваат земјите членки.

2. Земјите членки го доставуваат до Комисијата текстот на главните одредби од националното законодавство што се донесуваат во областа опфатена со оваа директива.

Член 15

Влегување во сила

Оваа директива влегува во сила на дваесеттиот ден од денот на нејзиното објавување во *Службениот весник на Европската Унија*.

Член 16

Адресати

Оваа директива се однесува на земјите членки во согласност со договорите.

Стразбур, 9 март 2016 година

За Европскиот парламент

За Советот

Претседател

Претседател

М. ШУЛЦ

Ж.А. ХЕНИС-ПЛАШЕРТ

